

De vaste Commissie voor Financiën wil het verslag van haar bevindingen over dit ontwerp aanvagen – naar het voorbeeld van de bewindslieden – met algemene beschouwingen over de voorgestelde dekkingsmaatregelen. Van verschillende zijden werd overigens aangekondigd dit algemene deel voornamelijk te zullen gebruiken voor reacties op de wijziging in het dekkingsplan zoals toegezegd bij de algemene politieke en financiële beschouwingen. Een bespreking van mogelijke dekkingsmiddelen in de sfeer van het vermogen is ten slotte opgenomen in het verslag over wetsontwerp 10 304 (Verlenging van de tijdelijke verhoging van de vermogensbelasting).

Algemene beschouwingen over het dekkingsplan

In het algemeen waren vele leden bereid, met het oog op een gezonde financiering van de begroting en daarmee van essentiële overheidstaken, de structureel nodige dekking te verschaffen. De keuze van de middelen behoort daarbij te leiden tot een billijke verdeling der lasten. In deze gedachten-gang past het stijgende overheidsuitgaven te bekostigen niet alleen met de opbrengst der reële progressie, maar ook zo nodig uit de sfeer der omzetbelasting. Deze leden waren overigens niet geheel overtuigd van de onmogelijkheid andere dekkingsmiddelen te vinden. Naast de in de memorie van toelichting besproken mogelijkheden, wilden zij de aandacht van de bewindslieden vestigen op zaken als pleziervaartuigen, de tweede privé auto en het tweede huis als mogelijk, op basis van jaarlijks gebruik, belastbare objecten. Deze leden konden de technische implicaties niet geheel overzien, maar wilden deze suggestie niet onvermeld laten. Genoemde leden waren echter bereid – zij spraken zulks reeds uit bij de invoering van het b.t.w.-systeem – de gelijktijdig ingevoerde optrekking van de belastingvrije voet te consolideren met behulp van de omzetbelasting en daarnaast te voldoen aan hetgeen is beoogd bij de overgang op het b.t.w.-systeem, namelijk een ongewijzigde opbrengst.

De leden die zo hun uitgangspunt formuleerden stelden echter vast dat op dit moment over de structurele opbrengst der nieuwe omzetbelasting nog onzekerheid bestaat. Bovendien geeft de ontwikkeling van prijzen en lonen in dit jaar hun aanleiding tot grote bedachtzaamheid bij overheidsmaatregelen die ook weer in het komende jaar de inflatiespiraal nieuw voedsel zouden geven. Zij gaven aan het doorbreken van deze spiraal grote prioriteit. Had derhalve op grond van zuiver budgettaire overwegingen een aanpassing van de omzetbelastingtarieven per 1 januari a.s. het meest voor de hand gelegen, in het licht van de geschetste situatie verdiende de Regering huns inziens waardering voor haar inspanning om, in navolging van het S.E.R.-advies, harerzijds bij te dragen tot een reële inkomensverbetering voor brede lagen van de bevolking door middel van een zo beperkt mogelijke prijsontwikkeling.

De aan het woord zijnde leden erkenden dat dit geen eenvoudige opgave is. Met de Regering achtten zij een bijbuiging van de uitgavenontwikkeling in de mate als door de S.E.R. was geopperd op dit moment niet verwezenlijkbaar, zonder een ook door hen gewenst beleid te schaden. Anderzijds bleven zij over-

tuigd van de noodzaak tot kritische beoordeling der overheids-uitgaven en hadden zij een bijdrage uit dezen hoofde ter vermindering van de dekkingsproblematiek niet uitgesloten en eigenlijk ook wel gewenst geacht. Niettemin bestond er bij deze leden wel begrip voor dat de Regering het advies van de S.E.R. niet geheel heeft kunnen volgen.

Des te verheugender achtten zij het, dat de Regering bij de algemene politieke en financiële beschouwingen bereid is gebleken aan de ook door hen geuite verlangens tegemoet te komen t.a.v. dat onderdeel van het S.E.R.-advies dat voor de sociaal-economische ontwikkeling in 1970 van groot belang is, namelijk het voorkomen van overheidsmaatregelen die direct op het prijsniveau van invloed zijn. Zij realiseerden zich, dat deze tegemoetkoming die het aan het georganiseerde bedrijfsleven mogelijk maakt, zijn eigen voornemens tot uitvoering te brengen, consequenties meebrengt voor de financiering van de begroting. Deze gevolgen moeten billijkheidshalve ook in dat licht worden beoordeeld.

Nu door het thans voorgenomen uitstel der omzetbelastingverhoging tot 1 januari 1971 voor 1970 een dekkingsprobleem ontstaat, verenigden deze leden zich met een verder uitstel der voorraadrestitutie. Daarbij speelde voor hen een rol dat aan elk der denkbare en ook door hen zelf genoemde alternatieven voor- en nadelen kleven. Zo zou een andere verdeling der inflatie-correctie bij de loon- en inkomstenbelasting een aantasting betekenen van de bijdrage uit dezen hoofde aan het streven naar reële inkomensverbetering met doorbreking van de inflatiespiraal. Ook zou daarmee de conjuncturele impuls minder gelijkmatig worden verdeeld over de jaren 1970 en 1971.

Tenslotte tekenden deze leden nog aan, dat voor de financiering op langere termijn geen grote onzekerheid mag worden geschapen. Om die reden waren zij dan ook bereid zich reeds nu uit te spreken over hetgeen op het gebied der omzetbelasting voor 1971 in ieder geval zal dienen te geschieden. In dit verslag wensten zij later hierop terug te komen.

Vele andere leden beperkten zich op dit moment tot het aanhalen van de volgende passage uit de memorie van toelichting (blz. 5, linkerkolom, 2de alinea):

„Aan de andere kant is het kabinet van mening dat, wil de structurele dekking van de begroting in latere jaren niet in gevaar worden gebracht, er niet aan valt te ontkomen voor het nog overblijvende niet gedekte bedrag van f 105 mln. een structurele dekking te vinden. Het te dekken bedrag heeft immers vrijwel geheel een permanent karakter... Nu er geen andere redelijke mogelijkheden voor het verkrijgen van een belangrijke structurele dekking zijn, is daarom het kabinet tot de conclusie gekomen dat een geheel ongemoeid laten van de tarieven van de omzetbelasting niet mogelijk is.”

De leden die dit betoog aanhaalden zouden gaarne vernemen welke waarde het kabinet nu aan die uitspraak toekent.

Verscheidene leden hielden bij hun beschouwingen over de voorgestelde dekkingsmaatregelen rekening met het feit, dat de Regering bij de algemene politieke en financiële beschouwingen heeft toegezegd dit wetsontwerp zodanig te wijzigen, dat als ingangsdatum voor de verhoging der omzetbelasting wordt gekozen 1 januari 1971. Zij achtten deze wijziging uit een oogpunt van het vermijden van – zij het geringe – prijsstijgingen in 1970 als gevolg van de eerder voorgestelde ingangsdatum een winstpunt. Zij achtten dit winstpunt ook aanwezig om zuiver administratieve redenen. Vooral voor die ondernemers die met meer dan één tarief te maken hebben is een wijziging van de tarieven ingaande in de loop van het jaar immers zeer bezwaarlijk.

Verscheidene leden constateerden dat ook de andere wetsontwerpen in een nieuw licht komen te staan doordat het kabinet het voorstel tot verhoging van de omzetbelasting per 1 juli 1970 op grond van ernstige bezwaren uit de Kamer wil intrekken. Deze leden zouden trouwens wel willen weten of het kabinet hun argumenten voor een uitstel van die verhoging deelt. Hun betoog dienaangaande was gebaseerd op twijfel over de bijdrage van de begroting voor 1970 aan de bestrijding van

de inflatie in dat jaar en ook op twijfel over de bijdrage van die begroting aan de versterking van de werkgelegenheid in 1971, welke versterking in verband met de spanningen op de kapitaalmarkt nodig zal zijn.

De aan het woord zijnde leden wilden hun aandacht thans concentreren op de vraag hoe de prijsgegeven middelen gecompenseerd moeten worden. Zij konden een ongedekt laten van deze f 105 mln. juist in het licht van de nodige looninflatiebestrijding voor 1970 en van de werkgelegenheidssituatie in 1971 niet aanvaarden. Het kabinet is nu van oordeel dat een extra vertraging van de restitutie van oude omzetbelasting op voorraden als vervangingsmiddel de minst kwade oplossing betekent. De opbrengst hiervan ligt in de orde van grootte van f 100 mln., maar moet nog verminderd worden met het bedrag van overwogen tegemoetkomingen aan bepaalde ondernemers.

Afgezien van de vraag of het oordeel van het kabinet moet worden onderschreven – op welke vraag de leden nu aan het woord later wilden ingaan – staat vast, dat de door de bewindslieden blijkens het voorgestelde artikel 43, lid 5, nodig geachte speelruimte door deze oplossing reeds volledig is weggegeven. Indien derhalve de geraamde opbrengst van de omzetbelasting in 1970 door inspectiemoeilijkheden achterblijft zal het vinden van een nadere dekking een niet eenvoudige opgave blijken te zijn, mede gelet op de in de miljoenennota gestelde beleidspeilers voor 1970. Voorts stond naar de mening van genoemde leden ook vast dat de voorgestelde dekking in omvang kleiner is dan de oorspronkelijke dekking. Kunnen de bewindslieden – gelet op de hieromtrent in de Kamer tot uitdrukking gebrachte twijfels – deze verminderde dekking in overeenstemming brengen met hun voornemen de inflatoire bestedingsimpuls voortvloeiend uit de begroting te neutraliseren?

De aan het woord zijn de leden, die verderop in dit verslag nog andere bezwaren verbonden aan de voorgestelde dekking wilden noemen, achtten de vraag van overwegend belang of het dekkingsplan een duidelijk positieve bijdrage levert aan de doorbreking van de loon- en prijsstijging. Indien er bijvoorbeeld geen redelijke zekerheid bestaat dat de weg tot inflatoire financiering in 1970 door de nader vastgestelde dekking voldoende wordt geblokkeerd, zou een verbeterde dekking van de begroting de voorkeur moeten hebben. Hierbij moet dan – naar deze leden meenden te kunnen stellen – worden aangenomen dat een meer gelijke verdeling van de totale loon- en inkomstenbelastingverlaging over de jaren 1970 en 1971 groter zekerheid dienaangaande geeft dan de verschuiving van de restitutie samen met de voorgestelde verdeling $\frac{2}{3}-\frac{1}{3}$. In het verslag over het wetsontwerp **10 308** wilden de aan het woord zijnde leden hierop terugkomen.

Naar het inzicht van verschillende andere leden stond de noodzaak tot hogere structurele dekking in de sfeer der omzetbelasting reeds nu onomstotelijk vast. Zij toonden zich dan ook bereid om reeds thans over de verhoging ten principale een beslissing in positieve zin te nemen. In dit deel van het verslag benadrukten zij echter dat het achterwege laten van de verhoging in 1970 de kans op realisering van de centrale doelstelling van het S.E.R.-advies verbetert. Twee feitelijke ontwikkelingen, die in bijna de gehele Nederlandse samenleving als zeer ongunstig zijn ervaren, kunnen dan worden doorbroken. De leden nu aan het woord bedoelden hiermee enerzijds een loon- en prijsstijging die, zowel in vergelijking met het buitenland als in vergelijking met de ontwikkeling hier te lande in de laatst tien jaren, ver boven het gemiddelde ligt en anderzijds een verruiming van het vrij besteedbaar inkomen die – tegen de achtergrond van de produktiviteitsstijging – in 1969 tot beneden een aanvaardbaar minimum is gedaald.

Ook deze leden constateerden echter nogmaals dat het uitstel van de b.t.w.-verhoging tot 1971 leidt tot een dekkingsprobleem in 1970. Zij konden echter akkoord gaan met een opvulling van dit dekkingstekort door een verder uitstel van de teruggaafregeling op voorraden, hoezeer ook erkennend de bezwaren, aan een dergelijke maatregel verbonden. Zij gaven de voorkeur hieraan boven een verdere vertraging van de uitvoering van de inkomstenbelastingcorrectie, omdat een verschuiving van de om-

zetbelastingrestitutie ook duidelijk voordelen heeft. Eén van die voordelen ligt hierin, dat op deze wijze niet definitief een bedrag van f 150 mln. gulden aan de belastingbetalers wordt onttrokken, hetgeen bij halvering van de correctie wel het geval is. Er ontstaat nu enkel een financieringsnadeel. Genoemde leden verwezen voor een nadere bespreking van de voorgestelde dekkingsmaatregel naar een later onderdeel van dit verslag.

Een aantal leden wenste ook bij de behandeling van het dekkingsplan uitdrukking te geven aan de steeds dringender wordende behoefte aan een dieper en uitgebreider meerjarenplan, niet alleen voor de overheidsuitgaven doch ook voor de overheidsontvangsten. Onmisbaar onderdeel daarvan zou moeten zijn een meerjarenbeleid met betrekking tot de belastingpolitiek. Het is zo langzamerhand gewoonte geworden – zo betoogden deze leden – dat de Regering ieder jaar een dekkingsplan voorstelt, dat in wezen neerkomt op een aantal maatregelen tot verhoging van nu eens deze en dan weer die belastingen zonder dat hierin ook maar enige vaste lijn valt te ontdekken. Integendeel, wanneer deze leden terugzagen op de door de Regering geproduceerde dekkingsplannen van de afgelopen jaren, stelden zij vast dat van een duidelijk beleid waarop lagere overheid, bedrijfsleven en individuele burgers kunnen rekenen geen sprake is. Het belastingbeleid is uitermate grillig geworden, hetgeen het vertrouwen van genoemde groepen en individuen in de rijksoverheid niet vergroot.

De aan het woord zijnde leden illustreerden hun bovenweergegeven betoog met drie voorbeelden:

1. In mei worden de accijnzen op benzine, bier en alcohol verhoogd. Een maand later wordt de accijnzen op suiker drastisch verlaagd.

2. In juni wordt aan het bedrijfsleven voorgespiegeld dat een afschaffing van het 46ste punt van de vennootschapsbelasting voor 1970 mogelijk is. Nu gaat dit niet door en wordt zelfs een bijna tienvoudige extra last opgelegd door veranderingen in de b.t.w.-overgangsregeling wat betreft voorraden en investeringen.

3. Bij de behandeling van de b.t.w. wijst de Regering een amendement af dat beoogde de zuivelprodukten van het 12 pct. naar het 4 pct.-tarief te brengen. Thans stelt de Regering dit zelf voor.

Door het zigzag-beleid, dat de aan het woord zijnde leden wilden aantonen met bovenstaande voorbeelden, wordt huns inziens de verwijdering tussen overheid en maatschappelijke groeperingen vergroot. Dit geldt in het bijzonder wanneer het bedrijfsleven zich op een bepaald voornemen heeft ingesteld en daarna een soort contractbreuk ervaart. Zij ontvingen gaarne een uiteenzetting van de Regering omtrent de gevolgen van herhaaldelijk teleurgestelde verwachtingen. Zijn de bewindslieden van zins om de meerjarenplanning niet alleen op het gebied van de rijksuitgaven te verdiepen maar ook in het belastingbeleid te betrekken? Welke maatregelen willen zij hiertoe nemen?

Genoemde leden hadden ten slotte geconstateerd, dat in 1970 van de omzetbelasting een ongeveer f 1600 mln. hogere opbrengst dan in 1969 wordt verwacht. Gaarne ontvingen zij nader inzicht over deze stijging met ruim 30 pct.

Naar de mening van enkele leden nam de aanpassing van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting in het samenstel van belastingmaatregelen een centrale plaats in. Hoewel zij van mening waren, dat een aanpassing van dit tarief in verband met de verzwarende van de druk als gevolg van de gezamenlijke werking van prijsstijging en progressie ernstig onder de ogen gezien dient te worden, gaven zij nochtans aan deze aanpassing geen absolute prioriteit. De middelenaferving, welke het gevolg is van deze aanpassing diende huns inziens afgewogen te worden tegen de daardoor noodzakelijk geworden belastingverzwaringen en tegen het uitstel van de door hen urgent geachte uitgaven ten behoeve van een aantal overheidstaken. In de huidige situatie wezen de aan het woord zijnde leden de tariefsaanpassing derhalve af. Zij hadden ook geen enkele behoefte aan de verhoging, respectievelijk besteding van de verhoging van omzetbelasting, motorrijtuigenbelasting en van de accijnzen op benzine, bier en alcohol. Op

al deze voorstellen en ook op dat betreffende de vermogensbelasting wilden deze leden nader ingaan in de verslagen over de betreffende wetsontwerpen.

De laatstelijk omschreven leden konden wel in alle ingediende wetsontwerpen twee categorieën onderscheiden, namelijk bijstellingsmaatregelen en dekkingsmaatregelen, maar zagen toch ook een duidelijk verband tussen die twee categorieën. Huns inziens blijkt dit duidelijk als de bewindslieden in hun toelichting op wetsontwerp 10 301 (blz. 4, rechtsboven) als theoretisch mogelijk dekkingsmiddel een verhoging noemen van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting. Geconcludeerd mag dan worden dat ook het achterwege laten van de tariefsaanpassing dekkingsmiddelen oplevert.

De vertraging van de restitutie van oude omzetbelasting op voorraden

Vele leden wilden de bezwaren verbonden aan de vertraagde voorraadrestitutie geenszins bagatelliseren. Reeds bij de invoering van het b.t.w.-systeem hadden zij de mogelijke nadelige gevolgen van deze vertraagde restitutie gesignaleerd, o.a. voor het kostenverloop. Zij meenden dat de feitelijke ontwikkeling hun opvatting heeft bevestigd. Is het overigens juist, dat dit jaar reeds achterstalligheid is opgetreden bij de restitutie waarop men thans recht heeft?

In ieder geval bepleitten deze leden restitutievoorwaarden van het uitstel uit te sluiten, waarvan de laatste tranche minder bedraagt dan f 250 of een bedrag in die orde van grootte. Daarmede zouden die kleine ondernemers geholpen worden, voor wie de totale claim ongeveer f 1000 heeft bedragen, hetgeen bij een gemiddelde restitutiepercentage van 4 à 5 pct. overeenkomt met een voorraad op 1 januari 1969 van maximaal f 20 000 à f 25 000. Gaarne vernamen deze leden wat de budgettaire consequenties van dit voorstel zijn. Zonodig waren zij bereid de mogelijkheid onder ogen te zien van een enigermate groter bedrag aan vertraging voor grotere verordeningen, om hiermede een snelle afdoening van de kleine restituties mogelijk te maken.

De aan het woord zijnde leden informeerden ten slotte wanneer vastgesteld kan worden dat ook nog in 1970 de opbrengst van de omzetbelasting door incidentele oorzaken zozeer achterblijft dat een grotere verschuiving van de restitutie noodzakelijk is.

Vele andere leden vroegen zich af welke redenen de Regering heeft om een eventuele tegenvallende opbrengst van de b.t.w. in 1970 in dat jaar door dat deel van het bedrijfsleven te laten financieren dat begin 1969 een relatief groot deel van zijn vermogen in voorraden had geïnvesteerd.

Over de oorspronkelijk voorgestelde en later reeds éénmaal uitgebreide spreiding van de voorraadrestitutie over een langere periode waren verscheidene leden nooit erg enthousiast geweest. De verdere verschuiving voorgesteld in het wetsontwerp en de nog grotere vertraging die de Regering nu als dekkingsmiddel wil gebruiken voor het uitstel van de verhoging der omzetbelasting, ontmoetten bij deze leden dan ook nog meer bezwaren, ook uit een oogpunt van rechtszekerheid. Zoals deze leden eerder in de Kamer mededeelden, gaat hun voorkeur bij het zoeken naar dekkingsmiddelen uit naar vermindering der overheidsuitgaven. Heeft de Regering deze mogelijkheid nog onderzocht? Mocht dit onderzoek geen resultaat hebben opgeleverd, dan wilden de aan het woord zijnde leden niet bij voorbaat tegen de voorgestelde voorziening ten strijde trekken. Zij hoopten van harte dat voor kleine ondernemers een uitzondering kan worden tot stand gebracht, waarnaar, zoals de Regering toezegde, een onderzoek zal worden ingesteld. Kunnen de resultaten van dit onderzoek op korte termijn beschikbaar komen?

Verschillende leden hadden reeds in het eerste deel van dit verslag aandacht gewijd aan de bezwaren verbonden aan het hanteren van het verder uitstel der restitutie als dekkingsmiddel. Nu wezen zij er nog op dat deze verschuiving leidt tot een (verder) opdrogen van de liquiditeit bij de ondernemers. Zal hierdoor niet weer de kredietverlening moeten toenemen

en – zo ja – achten de bewindslieden dit ook uit een oogpunt van conjunctuurbeleid aanvaardbaar? Kunnen de gevolgen van het begin 1968 voorgestelde uitstel en van de thans voorgestelde verschuiving kwantitatief worden weergegeven als een toename van financieringskosten?

Overigens hadden ook deze leden moeite met de motivering voor deze in wezen ongelijke behandeling van ondernemers, die voortvloeit uit de hier behandelde vorm van dekking. Achteraf bezien was het voor ondernemers eigenlijk in het geheel niet irrelevant of ze op 1 januari 1969 grote of kleine voorraden hadden liggen. De redenering van de bewindslieden (blz. 5, linkerkolom, onderaan) dat de onderschatting het best kan worden opgevangen in dezelfde sfeer, had de aan het woord zijnde leden ook niet overtuigd. Tegenover de restitutie op de voorraden staat immers de omzetbelasting die vroeger reeds over dezelfde voorraden aan de schatkist is afgedragen. Genoemde leden brachten in herinnering dat reeds tijdens de behandeling van het b.t.w.-wetsontwerp een ramingsfout was gecompenseerd door het leggen van een extra last op het bedrijfsleven, namelijk bij de nota van wijzigingen van 27 maart 1969. Kan overigens aan de geldende terugbetalings-schema's de hand worden gehouden? Hoe groot was per 1 september 1969 de achterstand in terugbetaling van de termijn die per 1 juli 1969 verviel?

Verscheidene andere leden attendeerden op de mededeling in de memorie van toelichting (blz. 5, rechterkolom) dat de laatste termijn van de restitutie, omvattende bijna f 200 mln., in 1971 kan worden gefinancierd uit de eenmalige opbrengst van de investeringsheffing. Nu deze f 200 mln., door het besluit van de Regering de ingangsdatum van de wijziging van de omzetbelasting van 1 juli 1970 in 1 januari 1971 te veranderen, zal aangroeien tot ongeveer f 300 mln., rees de vraag, of bovengenoemde financieringswijze in 1971 voldoende soelaas zal bieden. Graag zagen de leden nu aan het woord dit punt nader verduidelijkt.

Overigens was bij hen de vraag gerezen, of het technisch uitvoerbaar is voor het financieringsnadeel een fiscale tegemoetkoming te creëren, bijvoorbeeld door aan de ondernemers, die met dit uitstel worden geconfronteerd een belastingcredit te geven in de sfeer van de directe belasting van b.v. 7 pct. van het bedrag, dat later wordt uitbetaald. Een nadeel van de thans gekozen oplossing was naar de mening van deze leden namelijk, dat de lasten van de verschuiving van de omzetbelastingverhoging naar 1 januari 1971 – die voor het gehele volk van belang is – worden gedragen door een beperkte groep belastingplichtigen. In ieder geval drongen deze leden er met grote kracht op aan het uitstel niet te doen gelden voor de kleine ondernemers met kleine voorraden. Technische bezwaren zullen hier slechts in uiterste noodzaak tot een negatieve beslissing mogen leiden.

Een aantal leden zag eveneens gaarne berekend welke financiële lasten voor het bedrijfsleven gemoeid zijn met het uitstel van restitutie zoals voorgesteld in het wetsontwerp en later tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen. Welke uitwerking zullen deze lasten op de prijzen hebben?

De verlengde investeringsheffing

Ernstige bezwaren waren naar de mening van vele leden verbonden aan de verlenging van de overgangstermijn voor het vrijmaken van omzetbelasting van bedrijfsmiddelen. De lasten uit dezen hoofde gelden ongeacht de winstgevendheid van de betrokken onderneming. Bovendien treden zij, anders dan de investeringsaftrek, op ten aanzien van investeringen waarvoor reeds verplichtingen kunnen zijn aangegaan die in de komende jaren zouden worden geëffectueerd, een en ander onder de veronderstelling dat dan een hoger aftrekpercentage zou gelden. Bijzondere problemen kunnen in dit opzicht ontstaan bij het verhuren van reeds in uitvoering zijnde of reeds ontwikkelde bouwprojecten die in 1970 worden opgeleverd. Bij de bepaling van de stichtingskosten is uitgegaan van de huidige regeling en op die basis kunnen reeds huurcontracten zijn gesloten. Op deze wijze worden investeringsprogramma's over meerdere jaren tot een extra riskante aangelegenheid. Weliswaar is men

van werkgeverszijde in de S.E.R. akkoord gegaan met een zekere verlenging van de overgangstermijn maar – zo tekenden de aan het woord zijnde leden aan – niet in de orde van grootte zoals thans voorgesteld. Moet niet gevreesd worden dat het totaal aan lastenverzwaringen voor het bedrijfsleven tot minder gewenste consequenties gaat leiden wat betreft kosten, rentabiliteit, investeringsniveau en misschien werkgelegenheid?

De latere verhoging der b.t.w.-tarieven heeft inmiddels wel tot gevolg dat de extra verzwarende welke anders in het overgangsregime medio 1970 zou optreden achterwege blijft. Wat zijn daarvan overigens de budgettaire consequenties? Een tweede gevolg is dat de eerste tranche van afbraak nu kleiner wordt dan de tweede. Is het mogelijk een gelijkmatiger verloop te bereiken door bij de verhoging van het b.t.w.-tarief per 1 januari 1971 de gelijktijdig optredende verruiming van het voor restitutie in aanmerking komend deel wat groter te maken?

De aan het woord zijnde leden zouden zelfs een versnelde afbraak der investeringsheffing met ingang van 1971 niet willen uitsluiten. Zijn informeerden of er enig kwantitatief inzicht bestaat in de gevolgen voor het investeringsniveau en voor andere relevante sociaal-economische grootheden van de vertraging in de afbraak der investeringsheffing.

Vele andere leden verzochten de bewindslieden de oorspronkelijke berekening van de tijdelijke meeropbrengsten van de b.t.w. over te leggen en de berekening van de veranderingen daarin voorgesteld sedert 1 januari 1969. Zij informeerden voorts welke voordelen van het stelsel van de b.t.w. door de verlenging van de overgangsperiode nog niet verwerkelijk zijn worden.

Na zoëven hun bezwaren te hebben uiteengezet tegen verandering van het regime met betrekking tot de voorraadrestitutie, toonden verscheidene leden zich evenmin gelukkig over de ongunstige mutatie in het restitutieregime voor investeringen. Hoewel van opvatting dat uit een oogpunt van (niet-structurele) dekking beide maatregelen wel zullen moeten worden aanvaard, koesterden zij toch ernstig bezwaar tegen het voortdurend wijzigingen aanbrengen in de gekozen systemen. Het bedrijfsleven moet – zo betoogden ook deze leden, hiermee aansluitend bij hetgeen in het algemene deel van dit verslag door een aantal leden was opgemerkt – zijn planning immers op termijn verrichten en deze planning, voor een evenwichtige ontwikkeling van onze economie essentieel, wordt geheel of gedeeltelijk door overheidsingrijpen gefrustreerd.

Verscheidene leden signaleerden allereerst dat over de wijzigingen in het overgangsregime geen overleg met het bedrijfsleven is gepleegd, voor zover althans deze wijzigingen ongunstiger zijn dan de S.E.R. had nodig geacht. Ook deze leden achtten het een zorgelijke ontwikkeling dat de rechtszekerheid – dit begrip genomen in ruime zin – voor het bedrijfsleven wordt aangetast. Zij betreurden het voorts dat de bewindslieden in het geheel niet ingaan op de economische gevolgen van hun voorstel. Heeft dit voorstel bijvoorbeeld consequenties voor het prijsniveau in 1970? Moet niet worden verwacht dat de kostprijs van investeringen door dit kabinetsvoorstel zal stijgen? Zal niet in strijd met de bedoeling van een al in 1969 invoeren van de b.t.w. de concurrentie met het buitenland eerder moeilijker dan gemakkelijker worden? Wordt de investeringsheffing bij export teruggegeven?

De leden nu aan het woord vestigden – hiermee aansluitend bij hun betoog in het eerste deel van dit verslag – ook de aandacht op de gevolgen van het onderhavige voorstel voor de werkgelegenheidssituatie in 1971. Hierover toont ook de Macro-Economische Verkenning zich bezorgd, reeds los van dit voorstel. Het is de vraag of een rem op de investeringslust in die situatie wel gewenst is. Overigens vroegen deze leden het kabinet om het begrip „bedrijfsmiddel” voor wat betreft deze overgangsregeling zo te definiëren dat alleen echte investeringsgoederen aan de „investeringsheffing” onderworpen zullen zijn.

Het moest verschillende andere leden van het hart, dat de lastenverzwaringen op het bedrijfsleven in dit dekkingsplan wel bijzonder groot zijn. Zijn de gevolgen voor het prijsniveau van deze maatregelen wel voldoende in de ramingen ten aanzien van de prijzen verwerkt? Zijn de bewindslieden niet bevreesd,

dat de voortdurende wijzigingen in het fiscale regime voor investeringen de calculatieschema's van het bedrijfsleven ernstig verstoren?

Gelet op deze lastenverzwaringen drongen deze leden er met grote klem op aan, dat het kabinet spoedig een standpunt bepaalt ten aanzien van de in de toekomst noodzakelijk geachte fiscale investeringsfaciliteit(en). Binnen het bestek van enkele jaren is ons land immers van een situatie, dat investeringen fiscaal worden begunstigd, terecht gekomen in een situatie, dat investeringen extra worden belast. Uit een oogpunt van structurele industrialisatie- en werkgelegenheidspolitiek is zulks naar het oordeel van de aan het woord zijnde leden een zeer ongunstige ontwikkeling, die slechts zeer tijdelijk in deze conjunctuurfase kan worden aanvaard.

Een aantal leden liet blijken met belangstelling uit te zien naar het antwoord van de bewindslieden op de vragen over de economische gevolgen van dit voorstel, in het bijzonder wat betreft het prijseffect. Deze leden verwezen overigens naar hun opmerkingen in het algemene deel van dit verslag.

De tarieven en tariefgroepen

Vele leden, ervan uitgaande dat de Regering bij nota van wijziging gevolg zal geven aan de door haar gedane toezegging, verklaarden zich bereid de voorgestelde verhoging der omzetbelastingtarieven te aanvaarden. Zij plaatsten daarbij echter de navolgende kanttekeningen.

Nu over de structurele opbrengst bij het huidige tariefniveau nog onzekerheid bestaat, is een noodzakelijke aanpassing der tarieven uit dien hoofde niet bij voorbaat uit te sluiten. Zulks kan leiden tot het uitvoeren van twee aanpassingen vrij kort na elkaar. De aan het woord zijnde leden achtten een dergelijke gang van zaken ongewenst. Hoezeer zij ook hoopten dat deze noodzaak zich niet zal voordoen, noemden zij ook om die reden de verschuiving van de ingangsdatum der tariefsverhoging aantrekkelijk. Wel rees voor hen de vraag, hoe een en ander in de parlementaire besluitvorming zou moeten worden ingepast. Zelf dachten zij aan de mogelijkheid om nà behandeling van het wetsontwerp, zoals dit met de toegezegde wijzigingen zal komen te luiden, op grond van nader verkregen inzicht in de structurele opbrengst, vóór de inwerkingtreding wijziging in de tarieven aan te brengen. Delen de bewindslieden deze gedachtengang? Wanneer kan de behoefte aan een zodanige additionele wijziging worden beoordeeld?

Een tweede kanttekening betrof de vraag, of de met het oog op een zo beperkt mogelijke prijsstijging gekozen opzet na de wijziging van de datum moet worden gehandhaafd. Naar het inzicht van de aan het woord zijnde leden was niet geheel ten onrechte twijfel geuit over het realiteitsgehalte van het berekende prijseffect. Wel waren deze leden met de bewindslieden van mening dat een vergelijking met het prijseffect van de b.t.w.-invoering niet juist is. Anderzijds kan huns inziens niet ontkend worden dat een verhoging van het tarief van 4 naar 4,3 pct., zeker bij de vaak goedkope artikelen uit dit pakket, tot afronding zal leiden. Hoe denken de bewindslieden over het mogelijk achterwege laten van deze verhoging van het tarief? Zou men dan in de landbouwregeling tot adequate voorzieningen kunnen komen? Als budgettaire compensatie voor deze gedachte zou eventueel kunnen dienen het vooralsnog niet of niet geheel doorvoeren van de overbrenging van een aantal artikelen van het 12 pct.- naar het 4 pct.-pakket. Hoewel het effect op de kosten van levensonderhoud dan wellicht theoretisch wat hoger uit kan vallen zou het aantal artikelen waarvoor wijziging optreedt beperkt blijven en zou de verwachting ten aanzien van de prijzen aan realiteitswaarde winnen. Overigens achtten de leden, die deze mogelijkheid opperden, aan de voorgestelde hergroepering van artikelen voordelen verbonden die zij reeds bij de invoering van de b.t.w. hadden gesignaleerd. Het uitstellen van deze overheveling tot het moment waarop het 4 pct.-tarief in wat belangrijker mate moet worden gewijzigd, bood echter huns inziens uit een oogpunt van prijsontwikkeling op dat moment ook grote voordelen. Gaarne zouden deze leden de opvattingen van de bewindslieden over deze alternatieven vernemen.

Overigens wezen zij erop dat er naast de genoemde artikelen ook andere goederen of diensten zijn waarvoor verlaging van tarief kan worden bepleit, zij het op andere gronden.

Nu de verhoging der tarieven is uitgesteld tot 1 januari 1971, achtten deze leden de vraag op dit moment nog niet actueel in hoeverre voor de daaruit voortvloeiende lastenverzwaring door middel van de sociale uitkeringen compensatie kan worden geboden, in het bijzonder ten behoeve van hen voor wie de correctie der loon- en inkomstenbelasting geen betekenis heeft. Niettemin vernamen zij gaarne de zienswijze van de bewindslieden hierover. Dit aspect is vooral van belang indien de lastenverzwaring uiteindelijk meer zou gaan bedragen dan hetgeen thans wordt voorgesteld.

Vele andere leden wilden in dit voorlopig verslag niet vooruitlopen op de nu nog onbekende te zijner tijd in te dienen voorstellen tot wijziging van het tarief.

Verscheidene leden hadden met belangstelling bij de algemene politieke en financiële beschouwingen beluisterd, dat vele fractieleiders van regeringspartijen blij gaven van de bereidheid om de op 1 januari 1971 benodigde dekking te verschaffen, respectievelijk deze toezegging nog eens in een min of meer formele afspraak neer te leggen. De aan het woord zijnde leden wilden zulks nog eens duidelijk onderstrepen.

Ook zij merkten op, dat het nu voorgestelde tarief van 4,3 pct. uit administratief oogpunt veel nadelen bezit, waaruit verschillende andere repercussies kunnen voortvloeien. Kan de mogelijkheid worden gezien om met ronde getallen te werken? De aan het woord zijnde leden vroegen ook met klem om bij eventuele later noodzakelijk blijvende tariefwijzigingen rekening te houden met het verwerken hiervan door het bedrijfsleven. De wijzigingen zullen derhalve zeer tijdig moeten worden vastgesteld.

Verskillende leden stelden op deze plaats allereerst de vraag aan de orde of dit wetsontwerp nog dit jaar in zijn geheel dient te worden behandeld. Naar het hun voorkomt ligt het in de rede van artikel I van het ontwerp, de onderdelen A t/m E, I en J en artikel II dit jaar niet te behandelen. Het gaat immers op dit moment slechts om een noodzakelijke dekking ten behoeve van de begroting 1970. Genoemde leden informeerden naar de opvatting van bewindslieden hierover en naar de mogelijke praktische uitvoering van deze gedachte. Hebben deze leden het bij het rechte eind veronderstellende, dat de omvang van de komende tariefsverzwaring thans nog in geen enkel opzicht vaststaat, terwijl de daarmee om der wille van de prijswerking samenhangende verlichting van druk voor bepaalde producten evenmin voldoende evenwichtig kan worden beoordeeld?

De leden nu aan het woord hadden overigens geen bezwaren – integendeel – tegen de in het wetsontwerp aangegeven procedure. Wel vroegen zij zich af of deze tariefstelling met verschuivingen *a* zich verdraagt met de E.E.G.-richtlijnen ter zake van de b.t.w. en *b* consequenties moet hebben voor de bestaande landbouwregeling.

Deze leden zouden zich goed kunnen voorstellen, dat de keuze van de goederen, die naar het 4 pct.-tarief worden overgebracht, nu een andere was dan wanneer het zou gaan om een grotere tariefsverhoging. Hebben de bewindslieden overigens ook de vraag overwogen of het verantwoord zou zijn een aantal goederen over te brengen naar het 0-tarief?

Deze leden vreesden voorts, dat de vele ondernemers, die niet met een gemechaniseerde administratie werken, een „gebroken” tariefoplossing zullen ervaren als een belangrijke verzwaring. Zij vroegen zich in dit verband af of tariefwijziging consequenties met zich meebrengt voor de bestaande vrijstellingen en faciliteiten ten behoeve van de kleine en zeer kleine ondernemers.

Ten slotte verwezen deze leden nog naar blz. 12 van de regeringsverklaring: „Indien verhoging van indirecte belastingen, zowel bij een drukverzwaring als bij een drukverschuiving nodig blijkt te zijn, zal rekening moeten worden gehouden met de positie van de minst draagkrachtigen en de kinderrijke gezinnen.” In de memorie van toelichting hadden zij niet

gelezen, dat bij de thans voorgestelde omzetbelastingverhoging hiermede nadrukkelijk rekening is gehouden. Zeker indien de omzetbelasting na 1970 op een hoger percentage moet worden gesteld, zal naar het hun voorkomt niet te ontkomen zijn aan een compensatie ten laste van de algemene middelen.

De miljoenennota 1970 had verschillende andere leden duidelijk gemaakt, dat in de komende periode aan een verhoging van de omzetbelasting niet valt te ontkomen. Naar hun oordeel dient in deze herfst de beslissing, dat de omzetbelastingtarieven zullen worden verhoogd, ten principale te worden genomen. Tegen de achtergrond van de centrale doelstelling van het sociaal-economische beleid in 1970 – doorbreking van de loon- en prijs-spiraal gekoppeld aan verbetering van het vrij besteedbaar inkomen van 2,5 pct. – stemde het ook deze leden tot grote voldoening, dat het kabinet bij nadere beschouwing heeft besloten deze verhoging niet te doen ingaan op 1 juli 1970, maar op 1 januari 1971. Nu met deze beslissing de hunnerzijds gelanceerde gedachte van een zogenaamde open datum niet is aanvaard, terwijl evenmin is gebleken, dat aan deze gedachte in de Staten-Generaal in brede kring de voorkeur wordt gegeven boven het huidige regeringsvoorstel, lieten zij deze gedachte verder rusten.

Het is naar het oordeel van de leden laatstelijk aan het woord wel de vraag, of een verhoging van de omzetbelasting met respectievelijk 0,3 en 1 pct. voldoende zal zijn om in de komende jaren in de behoefte aan structurele dekking te voldoen. Aangezien het huns inziens op onoverkomelijke bezwaren zou stuiten om in het resterende deel van deze kabinetsperiode de omzetbelasting meerdere malen te verhogen, zal een eventuele grotere stijging van de omzetbelasting dan nu wordt voorgesteld, ook per 1 januari 1971 moeten worden doorgevoerd. Zij vernamen graag hoe de bewindslieden deze kwestie – ook in het kader van de parlementaire procedure – willen benaderen. Zou het mogelijk zijn om in de maand mei 1970 een tussentijdse balans over de ontwikkeling van de begroting 1970 op te maken en in het kader daarvan een beslissing te nemen over een eventuele correctie van het thans voorgestelde verhogingspercentage? Of menen de bewindslieden, dat hieromtrent pas na de indiening van de miljoenennota 1971 kan worden beslist? Aan de hand van welke criteria zal beoordeeld worden, of een eventueel achterblijven van de opbrengst van de omzetbelasting in 1970 moet worden toegeschreven aan structurele omstandigheden, dan wel aan inspeelmoeilijkheden, welke slechts in 1970 hun invloed zullen uitoefenen of – dezelfde vraag met andere woorden – onder welke omstandigheden zal artikel 43, lid 5, als voorgesteld, worden gehanteerd?

Wat betreft het berekende prijseffect van de thans voorgestelde maatregel vernamen de aan het woord zijnde leden gaarne in hoeverre daarbij rekening is gehouden met de omstandigheid, dat een verhoging met respectievelijk 0,3 en 1 pct. onvermijdelijk moet leiden tot afrondingen in de eindprijzen, met name in de sfeer van de eerste levensbehoeften. Is het voorts uitvoerbaar de landbouwregeling op een zodanige wijze te corrigeren, dat het percentage van 4 voorlopig niet hoeft te worden verhoogd en daartegenover een gedeelte van de verschuiving van goederen naar het 4 pct.-tarief voorlopig niet door te voeren, zoals eerder door vele leden ook reeds gesuggereerd? Een stabiel prijsniveau juist in de sector van de eerste levensbehoeften achtten de leden nu aan het woord een hoogst belangrijke zaak. Zulks zou door handhaving van het 4 pct.-tarief huns inziens beslist worden bevorderd. Bovendien zou de uitvoering van de wet niet verzwaard worden door het hanteren van breuken als 43/1043. Dat een zodanige handhaving van het 4 pct.-tarief, bij verhoging van het 12 pct.-tarief mogelijk noodzaakt tot een wat vrije interpretatie van de E.E.G.-richtlijnen, kan naar hun gevoelen in de huidige situatie, mede gelet ook op de beslissingen van andere E.E.G.-partners ten aanzien van de b.t.w., niet als een doorslaggevend bezwaar worden aanvaard.

Los van het bovenstaande waren de laatstgenoemde leden bevreesd, dat hantering van een tarief van 4,3 pct. in de praktijk vele bezwaren zal oproepen. Zij dachten hierbij vooral aan

de breuk 43/1043, welke in artikel 27, lid 2, zal worden opgenomen.

Ook bij deze leden was de vraag gerezen of de compensaties voor de onderhavige verhoging van de omzetbelasting in de sociale sfeer wel voldoende zijn gespreid. Willen de bewindslieden nog eens nader toelichten, waarom zijn een compensatie door middel van A.O.W. en A.W.W. niet noodzakelijk achten? Bij een mogelijke verhoging van de b.t.w., verder dan thans voorgesteld, zal naar het oordeel van genoemde leden in de sociale sfeer tot verdergaande compensaties moeten worden overgegaan dan nu overwogen wordt. Kunnen de bewindslieden aangeven, welke gevolgen voor het vrij besteedbare inkomen de onderhavige verhoging zal hebben voor inkomensgenieters beneden het belastingvrije minimum, die derhalve geen compensatie krijgen in de vorm van een verlaging van de inkomstenbelastingtarieven?

Een aantal leden wenste zich, nu de verhoging is uitgesteld, in zijn opmerkingen hierover zeer te beperken. Deze leden konden echter niet hun vrees verbergen dat het overbrengen van gebak, koekjes en biscuits naar het lagere tarief niet tot een prijsdaling aanleiding zal geven omdat deze goederen, anders dan zuivelproducten, een ingewikkelde en gedifferentieerde prijsstelling kennen. De voorgestelde maatregel zou naar hun verwachting eerder margeverruiming voor de producent betekenen.

Sommige leden, die overigens gekant waren tegen elke verhoging van de b.t.w., vernamen gaarne of de Regering in de memorie van antwoord, dan wel bij de openbare behandeling van de wetsontwerpen, nadere mededelingen denkt te kunnen doen over de bedragen waarom het hier te zijner tijd zal gaan. Zien deze leden het goed, dat zulks een veelvoud zal worden van de in het ontwerp genoemde f 310 mln. op jaarbasis? Kan de Minister, althans als hij geen preciese bedragen kan of wil noemen, een minimum en een maximum aangeven waartussen zijns inziens het uiteindelijke bedrag zal liggen? Hebben deze leden goed begrepen dat in de komende verhoging een drietal componenten zal optreden, te weten: 1. de structurele begrotingsdekking die in het huidige wetsontwerp voorzien wordt; 2. het wegwerken van het zogenaamde structurele tekort dat het gevolg is van onjuiste berekeningen, en 3. ten slotte de door de Regering voorgestane verschuiving van directe naar indirecte belastingen? Het kwam deze leden gewenst voor dat de Regering de Kamer haar inzichten op langere termijn ten aanzien van dit vraagstuk mededeelt.

Diverse opmerkingen

Vele leden waren erkentelijk voor de aanpassing van de tabaksaccijns aan de stijging van het omzetbelastingtarief. Daarmede is aan het van de zijde van deze leden gedane verzoek voldaan, niet opnieuw wijziging te brengen in het totaal der lasten na de wijzigingen in dit jaar.

Vele andere leden vroegen nogmaals nadrukkelijk of de bewindslieden het verschijnsel kunnen verklaren dat in 1969 enerzijds een prijsstijging optrad veel hoger dan bij de behandeling van de wet op de omzetbelasting geraamd, maar door het bedrijfsleven wel geweten aan de invoering van de b.t.w., terwijl anderzijds de opbrengst van de b.t.w. f 600 mln. bij de verwachtingen achterbleef.

Verscheidene leden informeerden of de cumulatie van omzetbelasting met de bijzondere verbruiksbelasting op personenauto's niet leidt tot een grotere verzwarend van de belastingdruk op auto's dan op andere artikelen van het gewone tarief. Zal hierbij niet een extra afrondingsprobleem optreden? Is het derhalve niet geboden bepaalde voorzieningen ten behoeve van de personenauto's te treffen?

Verscheidene andere leden sloten zich bij deze opmerkingen aan. Zij herinnerden de Staatssecretaris er aan dat reeds bij de behandeling van de wet op de omzetbelasting 1968 op dit punt was gewezen, zoals blijkt op blz. 2384 van de *Handelingen* over het zittingsjaar 1967–1968. De Staatssecretaris kon toen volstaan met de mededeling deze problemen rustig af te zullen wachten. Het had evenwel voor de hand gelegen om in de

memorie van toelichting op het onderhavige ontwerp, gezien de vroeger gemaakte opmerkingen, een standpunt over deze kwestie te bepalen. Verschillende leden konden met dit betoog instemmen.

Deze leden wezen voorts nog op de wijzigingen die het wetsontwerp onder letter I aanbrengt in de tabel voor het verlaagde tarief. Zij vroegen of de bewindslieden bereid zijn ambachtelijk vervaardigd orthopedisch schoeisel hieraan toe te voegen.

Ten slotte vernamen deze leden gaarne, aanknopenende bij het voorgestelde artikel III, op welke terreinen overgangsbepalingen zullen worden getroffen. In het bijzonder hoorden zij graag, welk overgangsregime in de bedoeling ligt voor onroerend goed, dat op het tijdstip van invoering van deze wet nog in aanbouw is en dus nog niet opgeleverd. Zal de verhoogde belasting voldaan moeten worden over het totale bedrag van de bouwsom, wanneer het onroerend goed na de inwerking-treding van deze wet wordt opgeleverd? Zo ja, vinden de bewindslieden een zodanige belastingheffing niet in zekere zin een belastingheffing met terugwerkende kracht en als zodanig onredelijk?

Aanknopenend bij het gestelde in de memorie van toelichting (blz. 5, linkerkolom, bovenaan) betreffende de tabaksaccijns, informeerde een aantal leden welke bedrag de Regering extra dacht te ontvangen als gevolg van de laatste accijnswijziging en met welk bedrag de Regering nu rekent op grond van de laatste realisatie-cijfers.

Deze zelfde leden vroegen zich af ten aanzien van het artikel dat een belangrijke factor was bij de tegenvallende opbrengst, te weten artikel 23, of er in principe geen mogelijkheden bestaan de ongunstige budgettaire gevolgen geheel of gedeeltelijk op te vangen door een depot-stelsel te ontwikkelen waarbij „grote” bedrijven die in belangrijke mate van deze regeling profiteren worden uitgenodigd een zeker depot te stellen.

Enkele leden vroegen de bewindslieden de meest recente cijfers te verstrekken over de opbrengst van de omzetbelasting. Bestaat er enig inzicht in de mate waarin omzetbelasting wordt ontdoken? Is het juist, dat in de keten de schakel van leveringen aan en diensten verricht ten behoeve van particulieren bijzon-

der zwak is, in die zin, dat op grote schaal ontduiking plaatsvindt, b.v. door het achterwege laten van facturen? Hoe staat het met de heffing van b.t.w. op onroerende goederen? Is het juist, dat in veel gevallen van deze heffing weinig terecht komt, omdat deze materie zelfs voor belastingambtenaren veel te gecompliceerd is?

Enige leden ontvingen gaarne een berekening over de realisatie van het zogenaamde sociaal effect van de b.t.w. in 1969, aansluitend bij de hieromtrent verstrekte gegevens in bijlage 1 bij de memorie van antwoord over wetsontwerp 9324 (wet op de omzetbelasting 1968).

Aldus vastgesteld 4 november 1969.

VONDELING
 BAKKER
 KIEFT
 BROUWER
 JOEKES
 NOTENBOOM
 SCHOLTEN
 NELISSEN
 PORTHEINE
 VAN DEN BERGH
 BERG
 PEIJNENBURG
 DE GOEDE
 VERLAAN
 GOUDZWAARD.